

УДК 343.222.1

DOI <https://doi.org/10.32782/2311-8040/2025-2-13>**Максимович Роман Львович,**

кандидат юридичних наук, професор,
доцент кафедри кримінально-правових дисциплін
Навчально-наукового інституту права та правоохоронної діяльності
Львівського державного університету внутрішніх справ,
вулиця Городоцька, 26, Львів, 79000, Україна
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9796-998X>

Тимчишин Тарас Михайлович,

кандидат юридичних наук, доцент,
докторант інституту економіки та права
Класичного приватного університету
вулиця Університетська, 70 б, Запоріжжя, 69002, Україна
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4498-9549>

ФАКУЛЬТАТИВНІ ОЗНАКИ СУБ'ЄКТИВНОЇ СТОРОНИ СКЛАДУ ЗЛОЧИНУ ЗА ЧИННИМ КРИМІНАЛЬНИМ КОДЕКСОМ УКРАЇНИ

Анотація. Стаття присвячена з'ясуванню таких ознак суб'єктивної сторони складу злочину, як мотив і мета. Аналізуються особливості висвітлення цього питання за чинним Кримінальним кодексом України. Наведено приклади визначень понять «мотив» та «мета» злочину. Диференційовано випадки, коли наявність мотиву чи мети вчинення злочину вказують на ознаки кваліфікованого чи особливо кваліфікованого складу кримінального правопорушення. Наведено випадки, коли наявність мотиву чи мети вчинення злочину вказують на ознаки, що підвищують суспільну небезпечність вчиненого діяння та безпосередньо впливають на юридичну оцінку вчиненого діяння. Продемонстровано вплив мотиву і мети вчинення кримінального правопорушення на розмежування відповідних суспільно небезпечних діянь. Акцентовано увагу на тому, що вказівка на мету вчинення кримінального правопорушення свідчить про наявність прямого умислу. Зазначено, що мотив і мета злочину як ознаки складу злочину вказують одна на одну. Зазначено перелік випадків злочинних мотивів, що має значення для кваліфікації злочину. Диференційовано перелік випадків злочинної мети, що має значення для кваліфікації злочину. Наведено приклади, коли не йдеться прямо про мотив і мету, що тим самим означає відсутність ознак кримінального правопорушення, які не беруться до уваги у кримінально-правовій оцінці тих чи інших суспільно небезпечних діянь, та виокремлено винятки з правил. Зокрема, зазначено випадки, коли, незважаючи на відсутність прямої вказівки законодавця на той чи інший мотив чи мету, вони аксіоматично випливають із аналізу інших ознак складу кримінального правопорушення. Продемонстровано, що трапляються ситуації, за яких особа може керуватися різними мотивами, і тому принципово з'ясувати, який саме був визначальний. Зазначено, що в процесі кваліфікації мотив і мета можуть бути встановлені лише в умисних злочинах, та наведено відповідні приклади. Трапляються ситуації, коли відсутність відповідного мотиву чи мети є підставою для іншої кримінально-правової оцінки діяння. Наведено випадки неочевидності мети у разі вчинення злочину та супутні проблеми кваліфікації при цьому. Наведено приклади із судової практики, а саме з рішень Верховного Суду, коли мотив чи мета вчинення злочину мають ключове значення для кваліфікації діяння. Зокрема, вказано, коли найвищий судовий орган у системі судів загальної юрисдикції уточнював власну позицію чи висловлювався про неважливість встановлення того чи іншого мотиву.

Ключові слова: Кримінальний кодекс, мотив злочину, мета злочину, факультативні ознаки.

Maksymovych Roman, Tymchyshyn Taras. Optional signs of the subjective side of the composition of a crime under the current Criminal Code of Ukraine

Abstract. The article is devoted to clarifying such elements of the subjective side of a crime as motive and purpose. It analyzes how this issue is addressed in the current Criminal Code of Ukraine. Examples of definitions for the concepts of motive and purpose of a crime are provided. The article differentiates cases where the presence of a motive or purpose indicates qualifying or especially qualifying features of a criminal offense. It outlines situations where the existence of a motive or purpose increases the social danger of the act committed and directly affects

the legal assessment of the act. The influence of motive and purpose on distinguishing between different socially dangerous acts is demonstrated. Attention is drawn to the fact that the indication of purpose in committing a criminal offense points to the presence of direct intent. It is noted that motive and purpose as elements of a crime refer to one another. The article lists cases where criminal motives are important for the qualification of a crime and differentiates cases where criminal purpose plays a role in qualification. Examples are provided where motive and purpose are not explicitly mentioned, which means their absence as elements not considered in the legal assessment of certain socially dangerous acts, along with exceptions to this rule. In particular, it highlights cases where, despite the absence of explicit legislative reference to a particular motive or purpose, they axiomatically follow from the analysis of other elements of the criminal offense. It is shown that situations arise where a person may act under various motives, making it essential to determine which one was decisive. It is stated that during the qualification process, motive and purpose can be established only in intentional crimes, and relevant examples are provided. There are situations where the absence of a specific motive or purpose leads to a different legal assessment of the act. Cases of unclear purpose during the commission of a crime and the accompanying qualification challenges are presented. Finally, examples from judicial practice, particularly from Supreme Court rulings, are given where the motive or purpose of committing a crime plays a key role in its qualification. Notably, the article points out situations where the highest judicial body in the system of general jurisdiction courts clarified its position or expressed the irrelevance of establishing a particular motive.

Key words: Criminal Code, way of commission a crime, body of the crime, facultative elements.

Вступ. Дослідження питання про мотив і мету як ознаки об'єктивної сторони складу злочину надзвичайно важливе. У доктрині кримінального права воно може сприяти зменшенню кількості наявних дискусій, а також неоднозначних рішень, що приймаються в правозастосувальній діяльності.

Доцільно виявити особливості висвітлення питання про факультативні ознаки складу злочину, вчинення злочину у кримінальному законі, з'ясувати наявні недоліки для того, щоб уникнути їх у майбутніх відповідних кримінально-правових нормах.

Матеріали та методи. Розглядуване питання викликає певний інтерес у кримінально-правовій літературі. Мотив і мету вчинення злочину як ознаки суб'єктивної сторони складу злочину в різний час вивчали такі вчені, як: В.О. Навроцький, О.В. Ус, М.І. Хавронюк, С.С. Яценко та ін. Здебільшого це питання досліджувалося в межах загального вчення про суб'єктивну сторону складу злочину або ж поряд з іншими інститутами кримінального права чи зосереджувалась увага на цій ознаці лише окремих складів злочинів. Проте наявність деяких змін у законодавстві і привернення уваги до не врахованих раніше аспектів дають можливість по-новому підійти до його вирішення.

Результати. Загальноновизнано в теорії кримінального права і у судовій практиці, що вина – це основна й обов'язкова ознака суб'єк-

тивної сторони будь-якого злочину. Мотив і мета – факультативні ознаки суб'єктивної сторони злочину. Вони вимагають свого встановлення лише у випадках, коли про це прямо зазначено у законі (в диспозиції статті Особливої частини КК) або коли вони однозначно впливають зі змісту злочину.

Віднесення мотиву і мети вчинення злочину до числа факультативних ознак не зменшує їх значення, оскільки якщо вони визначені у конкретному складі злочину, то стають для такого складу обов'язковими.

«Мотив злочину – це зумовлене певними потребами внутрішнє спонукання суб'єкта, що викликає в нього рішучість вчинити суспільно небезпечне діяння та яким він керується під час вчинення злочину. Мета злочину – це результат, якого намагається досягти суб'єкт у разі вчинення злочину, керуючись певним мотивом; суб'єктивний образ бажаного результату дії чи бездіяльності, тобто ідеальна у думках модель майбутнього кінцевого результату, до якого прагне суб'єкт злочину» [1, с. 88–89].

Розглянемо випадки регламентації зазначених ознак суб'єктивної сторони складу злочину в КК України.

Мотив чи мета вчинення злочину вказуються як ознаки суб'єктивної сторони основного складу кримінального правопорушення. Скажімо, про такий варіант ідеться у складах кримінальних правопорушень, передбачених у ст.ст. 109, 110, 110-2, 148, 172, 218-1, 219, 232,

258-5, 296, 111-1 (ч. 3), 364 КК України. Скажімо, в п. 4 постанови Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику в справах про хуліганство» від 22 грудня 2006 року № 10 було зазначено, що Суди мають відрізняти хуліганство від інших злочинів залежно від спрямованості умислу, мотивів, цілей винного та обставин учинення ним кримінально караних дій. Дії, що супроводжувалися погрозами вбивством, завданням побоїв, заподіянням тілесних ушкоджень, вчинені винним щодо членів сім'ї, родичів, знайомих і викликані особистими неприязними стосунками, неправильними діями потерпілих тощо, слід кваліфікувати за статтями КК, що передбачають відповідальність за злочини проти особи. Як хуліганство зазначені дії кваліфікують лише в тих випадках, коли вони були поєднані з очевидним для винного грубим порушенням громадського порядку з мотивів явної неповаги до суспільства та супроводжувались особливою зухвалістю чи винятковим цинізмом [2]. Тобто Верховний Суд України робив акцент саме на мотиві вчинення відповідних суспільно небезпечних дій. Далі діючий Верховний Суд не відступив від такої позиції, але уточнив її. Так, у постанові Верховного Суду від 10 листопада 2020 року у справі № 442/66/16-к була сформульована правова позиція, відповідно до якої наявність особистих неприязних стосунків між обвинуваченим та потерпілим не виключає кваліфікацію дій особи як хуліганства (ст. 296 КК), якщо у вчиненому є ознаки суб'єктивної сторони вказаного складу кримінального правопорушення, зокрема хуліганський мотив [3].

Мотив чи мета вчинення злочину вказуються як ознаки кваліфікованого чи особливо кваліфікованого складу кримінального правопорушення. Скажімо, може йтися про склади кримінальних правопорушень, які передбачені у ст.ст. 110-2 (ч.3), 114-2 (ч. 3), ч. 3 ст. 114-2, п. 6–7 ч. 2 ст. 115, 121 (ч. 2), 122 (ч. 2) тощо. Скажімо, в ч. 3 ст. 144 КК України як одну з особливо кваліфікованих ознак вказано мету продажу незаконно вилученої крові у складі кримінального правопорушення, пов'язаного з насильницьким донорством.

У таких випадках розглядувані ознаки суб'єктивної сторони впливають на ступінь тяжкості вчиненого кримінального правопорушення. Такі ознаки підвищують суспільну небезпечність діяння і, відповідно, впливають на його юридичну оцінку. Наприклад, простий склад умисного вбивства, передбачений ч. 1 ст. 115 КК України, охоплює умисне протиправне позбавлення життя іншої особи, незалежно від мотивів чи мети. Водночас, якщо вбивство вчинене, наприклад, з корисливих або хуліганських мотивів чи з помсти за виконання потерпілим службових або громадських обов'язків, воно набуває ознак кваліфікованого злочину відповідно до окремих пунктів ч. 2 ст. 115 КК України. До простого вбивства належать випадки умисного заподіяння смерті з ревності, помсти, заздрощі, неприязні, ненависті, які виникли на ґрунті особистих взаємин між винним і потерпілим. Саме встановлення особистого характеру таких взаємин дозволяє відмежовувати бійку чи сварку, яка закінчилась вбивством, від убивства із хуліганських спонукань, вбивство із помсти від вбивства із помсти, зумовленої здійсненням потерпілим службової діяльності чи виконанням громадського обов'язку, вбивство із ненависті від вбивства, пов'язаного з національною, расовою чи релігійною ненавистю.

Доцільно відзначити, що мета злочину, на відміну від мотиву, характеризується прямим злочинним результатом, який є по суті і тим, чого прагне особа досягти, яка вчиняє злочин.

Л.П. Брич вказує, що мотив і мета злочину вказують одна на одну. У злочинах, що вчиняються з прямим умислом, як відомо, мета є невід'ємним атрибутом, навіть якщо вона й не названа прямо в диспозиції статті (частини статті) про цей злочин. Якщо у диспозиції названий мотив, то визначити властиву для цього складу злочину мету можна більш-менш вичерпно і точно, виходячи з іманентності тієї чи іншої мети змісту відповідного мотиву, і навпаки [4, с. 525].

«Доцільно відзначити, що під час вчинення певного діяння особа може керуватися низкою мотивів. У такому разі має місце конкуренція

мотивів злочину, що має значення для кваліфікації злочину» [5, с. 134]. Можна деталізувати цю слушну позицію. Відповідно до п. 19 постанови Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику в справах про злочини проти життя та здоров'я особи» від 7 лютого 2003 р. № 2 «у випадках, коли винна особа, вчинюючи умисне вбивство, керувалась не одним, а декількома мотивами, судам належить з'ясовувати, який із них був домінуючим, і кваліфікувати злочинні дії за тим пунктом ч. 2 ст. 115 КК, яким визначено відповідальність за вчинення вбивства з такого мотиву. Разом із тим в окремих випадках залежно від конкретних обставин справи можлива кваліфікація дій винної особи і за кількома пунктами ч. 2 ст. 115 КК, якщо буде встановлено, що передбачені ними мотиви (мета) рівною мірою викликали у винного рішучість вчинити вбивство» [6]. «Відображення у формулі кримінально-правової кваліфікації вчиненого кількох мотивів, які одночасно характеризують вчинений злочин, буде правильним лише тоді, коли посягання повністю охоплюється нормою, закріпленою у ч. 2 ст. 115 КК України. Якщо ж мотиви, що одночасно характеризують вчинене, передбачені різними статтями Особливої частини КК, то включення усіх цих статей до формули кримінально-правової кваліфікації призведе до порушення принципу недопустимості подвійного ставлення у вину. В такому випадку ми маємо справу з конкуренцією кількох спеціальних норм, де ознакою, що визначає спеціальний характер кожної з норм, є мотив. Відповідно, кваліфікувати вчинене потрібно, керуючись правилами подолання цього виду конкуренції» [4, с. 539]. Видається, що доцільно погодитися із наявною в кримінально-правовій літературі позицією, відповідно до якої кваліфікація умисного вбивства спеціального потерпілого за наявності корисливого мотиву має здійснюватися за п. 6 ч. 2 ст. 115, а не за ст.ст. 112, 348, 379, 400 КК України, оскільки в ч. 2 ст. 115 КК України передбачене нею діяння законодавцем оцінене як більш суспільно небезпечне, на що вказує суворіша санкція [4, с. 540].

«У кримінально-правовій науці та слідчосудовій практиці домінуючою є позиція, відповідно до якої в процесі кваліфікації мотив і мета можуть бути встановлені лише в умисних злочинах» [5, с. 134].

Зазвичай відсутність відповідного мотиву чи мети в особи під час вчинення нею того чи іншого суспільно небезпечного діяння свідчить про відсутність у діянні особи відповідного складу кримінального правопорушення. Скажімо, якщо діяння здійснюється особою не на шкоду суверенітету, територіальній цілісності та недоторканності, обороноздатності, державній, економічній чи інформаційній безпеці України, то така особа, звісно, не може бути притягнута до кримінальної відповідальності за державну зраду.

Інколи може бути наявна ситуація, коли особа здійснює відповідне суспільно небезпечне діяння за відсутності того чи іншого мотиву, але її дії можуть бути оцінені як кримінально-карані за іншою статтею Особливої частини КК. Наприклад, особа здійснює грубе порушення громадського порядку з особливою зухвалістю за відсутності мотиву явної неповаги до суспільства, а наприклад з особистих мотивів. Такі суспільно небезпечні дії можуть бути кваліфіковані як кримінальне правопорушення проти життя і здоров'я особи [7].

Захоплення або тримання особи як заручника без мети спонукання родичів затриманого, державної або іншої установи, підприємства чи організації, фізичної або службової особи до вчинення чи утримання від вчинення будь-якої дії як умови звільнення заручника має бути оцінено не за ст. 147 КК України, а загальною кримінально-правовою нормою, передбаченою у ст. 146 КК України. Якщо особа вчиняє суспільно небезпечне діяння, спрямоване на заподіяння потерпілій особі сильного фізичного болю чи морального страждання, без будь-якої спеціальної мети, то це доцільно оцінювати не як катування, а як умисне тілесне ушкодження середньої тяжкості.

Бездіяльність працівника правоохоронного органу щодо незаконної діяльності з організації або проведення азартних ігор, лотерей, без корисливих чи інших особистих мотивів

не може бути оцінено за ст. 365-3 КК України. На перший погляд може видатися, що такі дії мали б бути кваліфіковані за ст. 365 КК України. Проте діяння у складі кримінального правопорушення, передбаченого у ст. 365 КК України, може бути тільки у формі дії. Розглядувана бездіяльність не може бути кваліфікована за ст. 364 КК України як за загальною кримінально-правовою нормою в подібних випадках, оскільки має бути наявна істотна шкода як суспільно небезпечний наслідок.

На відміну від злочину, передбаченого ст. 349 КК України, метою якого є спонукання державної чи іншої установи, підприємства, організації, службової особи вчинити або утриматися від вчинення будь-якої дії як умови звільнення заручника, дії, визначені ч. 3 ст. 342, вчиняють із метою примушування потерпілого вчинити явно незаконні дії. Захопивши або тримаючи як заручника представника влади, працівника правоохоронного органу, винний спонукає не їх, а інших осіб (установи) здійснити певні дії» [8, с. 212].

Зазвичай, коли в диспозиції статті Особливої частини КК України не йдеться прямо про мотив і мету, це означає, що з позиції законодавця ці ознаки перебувають за межами відповідного складу кримінального правопорушення і не беруться до уваги у кримінально-правовій оцінці тих чи інших суспільно небезпечних діянь. Але з такого загального правила є винятки, які базуються на змісті відповідних суспільно небезпечних діянь. Скажімо, у ст.ст. 185, 186, 187, 189, 190, 191 КК України про корисливий мотив і мету прямо не йдеться, але аксіоматично в теорії кримінального права і судовій практиці, що ці кримінальні правопорушення вчиняються виключно з корисливих мотивів. Загальновизнано, що розкрадання вчиняється з прямим умислом, що зумовлено характером об'єктивної сторони посягання. Інтелектуальна ознака умислу у разі розкрадання полягає в усвідомленні особою як фактичних, так і соціальних ознак свого діяння та його наслідків. Особа усвідомлює ознаки предмета розкрадання. Одночасно особа розуміє й те, що майно є чужим для нього, що стосовно такого майна вона не має ні дійсного,

ні гаданого права власності. Інтелектуальна ознака умислу охоплює й усвідомлення всіх названих та розглянутих вище ознак розкрадання. Усвідомлюючи вказані ознаки, особа передбачає також наслідки вчинюваного діяння вчинення заподіяння матеріальної шкоди власнику та протиправне збагачення самого себе або тих суб'єктів, яким передано викрадене майно. Розуміючи такі ознаки, винувата особа усвідомлює суспільно небезпечний характер вчинюваних дій, їх спрямованість проти державної, комунальної чи приватної власності, кримінальну караність вчиненого. У постанові Верховного Суду від 21 жовтня 2021 року у справі № 596/1688/18 акцентується увага на тому, що корисливий мотив є складовим елементом суб'єктивної сторони кримінального правопорушення, яке передбачене ч. 1 ст. 186 КК [9]. Подібна ситуація наявна у складі кримінального правопорушення, передбаченого у ст. 118 КК України. Мається на увазі, що мотив дій винуватої особи у разі перевищення меж необхідної оборони має бути головним чином зумовлений захистом від суспільно небезпечного посягання на охоронювані кримінальним законом ті чи інші права і законні інтереси особи. Суб'єкт такого злочину не має на меті заподіяти смерть іншій особі, а доставити її у відповідні органи влади.

Інколи найвищий судовий орган у системі судів загальної юрисдикції звертає увагу на можливість вчинення відповідного кримінального правопорушення з різних мотивів, якщо вони не передбачені прямо у диспозиції тієї чи іншої статті. Так, відповідно до зазначених в абзаці 11 мотивів суду в постанові Верховного Суду від 02 червня 2020 р. (справа № 229/3178/15-к) складання і видача службовою особою завідомо неправдивих офіційних документів, внесення до них завідомо неправдивих відомостей визнаються злочином, передбаченим ч. 1 ст. 366 КК України, незалежно від мети і мотиву, які переслідувала винна особа [10].

Процес встановлення наявності вини особи у вчиненні кримінального правопорушення, пов'язаного з опором працівникам правоохоронних органів, має не завжди очевидну мету

в оцінці дій осіб, а особливо коли такий опір або насильство було пов'язане із незаконними діями працівників правоохоронного органу, які спровокували, або коли дії працівників правоохоронного органу фактично створили передумови стосовно такого опору. Відповідно до п. 19 Постанови Верховного Суду від 20 жовтня 2020 року (у справі № 444/2115/17) слід брати до уваги, що дії особи, спрямовані на протидію невинуватеному і надмірному насильству з боку поліцейського, не можуть кваліфікуватися як опір за статтею 342 КК. Якщо особа відштовхує поліцейського, щоб запобігти удару кийком або закриває обличчя від удару, в результаті чого поліцейський отримує травму руки, або хапається за одяг поліцейського, щоб запобігти падінню, такі дії не можуть вважатися опором у значенні статті 342 КК, оскільки їхня мета полягає не у протидії законній діяльності поліції, а в уникненні небезпеки для життя і здоров'я особи [11]. Тобто для кваліфікації дій особи як опору працівнику поліції та погрози або насильства щодо нього, судам слід виходити з того, що дії особи, які полягали не у протидії законній діяльності працівника поліції, а здійснювалися з метою уникнення небезпеки для її життя і здоров'я у зв'язку із застосуванням працівником поліції невинуватеного та (або) надмірного насильства, не можуть кваліфікуватися за статтями 342, 345 КК.

Щодо складу кримінального правопорушення, передбаченого в ч. 2 ст. 364 КК України, то відповідно до Постанови Верховного Суду від 11 червня 2024 року (у справі № 359/2636/19) обов'язковою ознакою суб'єктивної сторони цього злочину є мета одержати будь-яку неправомірну вигоду – отримати матеріальні блага або уникнути матеріаль-

них витрат – для себе чи іншої фізичної або юридичної особи, та корисливий (егоїстичний) мотив. У разі отримання вигоди іншою особою необхідно довести існування в особи, яка обвинувачується у службовому зловживанні, мотивів, з яких вона була зацікавлена в отриманні вигоди цією особою [12]. Тобто наявність у службової особи мети отримати неправомірну вигоду та/або її зацікавленість в отриманні такої вигоди іншою є необхідною ознакою, яка дозволяє відмежувати зловживання службовим становищем від інших порушень, допущених під час виконання повноважень, і яка запобігає можливості притягнення до кримінальної відповідальності лише за прийняття рішення або вчинення дій, правомірність яких може бути поставлено під сумнів або навіть скасовано в ході подальших юридичних процедур.

Висновки. Оскільки суб'єктивна сторона злочину охоплює психічне ставлення особи до вчиненого діяння, то її обов'язковим елементом є вина у формі умислу чи необережності. Разом із тим до складу суб'єктивної сторони можуть включатися і факультативні ознаки, такі як мета та мотив. Мотив та мета зазвичай набувають визначального значення для встановлення наявності відповідного складу кримінального правопорушення, впливають на його тяжкість у випадках, коли прямо вказані як кваліфікуючі або особливо кваліфікуючі ознаки злочину в диспозиції статті. Тим самим характер мети та мотиву кримінального правопорушення можуть впливати на диференціацію кримінальної відповідальності та індивідуалізацію покарання особи і виступати обставиною, яка посилює чи пом'якшує кримінальну відповідальність особи.

Список використаних джерел:

1. Ус О.В. Теорія та практика кримінально-правової кваліфікації : лекції. Харків, 2018. 368 с.
2. Про судову практику в справах про хуліганство : постанова Пленуму Верховного Суду України від 22 грудня 2006 року № 10. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/va010700-06> (дата звернення: 07.04.2025).
3. Постанова Верховного Суду від 10 листопада 2020 року у справі № 442/66/16-к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/92902851> (дата звернення: 07.04.2025).
4. Брич Л.П. Теорія розмежування складів злочинів : монографія. Львівський державний університет внутрішніх справ, 2013. 713 с.
5. Ус О.В. Кваліфікація злочину за ознаками суб'єктивної сторони складу злочину. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право*. 2018. Випуск 49. Том. 2. С. 130–136.

6. Про судову практику в справах про злочини проти життя та здоров'я особи : постанова Пленуму Верховного Суду України від 7 лютого 2003 р. № 2 / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0002700-03#Text> (дата звернення: 07.04.2025).

7. Постанова Верховного Суду від 16 березня 2021 року у справі № 631/2135/16-к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95682116> (дата звернення: 07.04.2025).

8. Габуда А.С. Відмежування злочину, передбаченого ст. 342 КК України, від суміжних діянь. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2016. № 3 (100). С. 207–218.

9. Постанова Верховного Суду від 21 жовтня 2021 року у справі № 596/1688/18 URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/100614149> (дата звертання 18.04.2025).

10. Постанова Верховного Суду від 02 червня 2020 року у справі № 229/3178/15-к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/89793549> (дата звертання 18.04.2025).

11. Постанова Верховного Суду від 20 жовтня 2020 року у справі № 444/2115/17. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/93014930> (дата звернення: 20.01.2025).

12. Постанова Верховного Суду України від 11 червня 2024 року у справі № 359/2636/19 провадження № 51-7397км23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119873523> (дата звернення: 21.04.2025).

References:

1. Us, O.V. (2018). *Teoriia ta praktyka kryminalno-pravovoi kvalifikatsii* [Theory and practice of criminal law qualification]. Kharkiv [in Ukrainian].

2. Pro sudovu praktyku v spravakh pro khulihanstvo: postanova Plenumu Verkhovnoho Sudu Ukrainy vid 22 hrudnia 2006 roku № 10. Retrieved from: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/va010700-06> (accessed: 02.05.2025) [in Ukrainian].

3. Postanova Verkhovnoho Sudu vid 10 lystopada 2020 roku u spravi № 442/66/16-k. Retrieved from: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/92902851> (accessed: 02.05.2025) [in Ukrainian].

4. Brych, L.P. (2013). *Teoriia rozmezhuvannia skladiv zlochyniv* [Theory of delimitation of crime components]. Lviv: Lvivskiy derzhavnyi universytet vnutrishnikh sprav [in Ukrainian].

5. Us, O.V. (2018). *Kvalifikatsiia zlochynu za oznakamy subiektyvnoi storony skladu zlochynu* [Qualification of crimes based on the subjective aspect of the elements of crime]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Serii: Pravo – Scientific journal of Uzhhorod National University. Series: Law*, 49, 130–136 [in Ukrainian].

6. Pro sudovu praktyku v spravakh pro zlochyny proty zhyttia ta zdorovia osoby: postanova Plenumu Verkhovnoho Sudu Ukrainy vid 7 liutoho 2003 r. 2. / Verkhovna Rada Ukrainy. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0002700-03#Text> (accessed: 02.05.2025) [in Ukrainian].

7. Postanova Verkhovnoho Sudu vid 16 bereznia 2021 roku u spravi № 631/2135/16-k. Retrieved from: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95682116> (accessed: 02.05.2025) [in Ukrainian].

8. Habuda, A.S. (2016). *Vidmezhuvannia zlochynu, peredbachenoho st. 342 KK Ukrainy, vid sumizhnykh diian* [Distinguishing the crime provided for in the article 342 of the Criminal Code of Ukraine from related acts]. *Naukovyi visnyk Natsionalnoi akademii vnutrishnikh sprav – Scientific journal of the National academy of Internal Affairs*, 3, 207–218 [in Ukrainian].

9. Postanova Verkhovnoho Sudu [Decision of Supreme Court] vid 21 zhovtnia 2021 roku u spravi № 596/1688/18. Retrieved from: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/100614149> (accessed: 02.05.2025) [in Ukrainian].

10. Postanova Verkhovnoho Sudu [Decision of Supreme Court] vid 2 chervnia 2020 roku u spravi № 229/3178/15-k. Retrieved from: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/89793549> (accessed: 02.05.2025) [in Ukrainian].

11. Postanova Verkhovnoho Sudu [Decision of Supreme Court] vid 20 zhovtnia 2020 roku u spravi № 444/2115/17. Retrieved from: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/93014930> (accessed: 02.05.2025) [in Ukrainian].

12. Postanova Verkhovnoho Sudu [Decision of Supreme Court] vid 11 chervnia 2024 roku u spravi № 359/2636/19. Retrieved from: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119873523> (accessed: 02.05.2025) [in Ukrainian].